

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.
Stane četrtletno: 1 šiling.
celoletno: 4 šilinge.
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—
celoletno: Din. 100.—
Pozamezna številka 10 grošev.

Leto VI.

Dunaj, 2. junija 1926.

Št. 22.

Občni zbor političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem.

(Konec.)

V nov štadij je stopilo manjšinsko vprašanje na Koroškem, ko je lanskega leta socialdemokratska stranka v koroškem deželnem zboru stavila predlog, naj se osnujeta dve komisiji, pritožna in šolska z namenom, da preiščeta položaj slovenske manjšine in stavita predloge, kako se naj razmerje večine in manjšine na novo uredi.

Pod pritiskom inostranskih Nemcev in notranjega položaja so nemške stranke sicer sprejele predlog o komisijah, vendar pa so jim odvzele značaj manjšinskih komisij s tem, da so raztegnile delokrog na pritožbe vsega prebivalstva „mešanega ozemlja“ (tedaj tudi Nemcev!) in njega šolstva.

Iz dosedanjega delovanja teh komisij je razvidno, da one sicer lahko ugotovijo krivico, da pa dejansko nimajo nikakih sredstev, krivice zakonodaje in uprave popraviti.

Poroča se nato o našem gospodarskem stanju, kjer se na podlagi statističnih podatkov pokaže ogromno breme, ki ga zahteva sanacija naše države. Pomnožili so se stroški za posle, za rokodelce, za blago, ki se mora kupovati v trgovinah, a izkupiček lastnih izdelkov je daleč zaostal. Kmet ne more naprtiti svojih stroškov svojim odjemalcem kot drugi poklici, ker se njemu cena za svoje izdelke diktira, na katere on sam nima nobenega vpliva. Kmet se je pod takšnimi okolščinami začel zopet zadolževati in bogastvo naših gozdov pada, ker se vsevprek seka, da še plačujejo stroški. Ogromna razlika v cenah nakupovanja in prodaje je prvi in največji vzrok, da iščejo kmetje povsod okoli kredit. Če je v mirnih časih kmet rabil posojila, si ga je najel pri domačih posojilnicah za nizke obresti. Sedaj je to jako težavno ker so posojilnice vsled padca denarja zgubile skoro vse svoje rezerve, a hranilne vloge daleč ne

zadostujejo za kritje vseh potreb na posojilih. Zavaljo tega vidimo, da kmetje ali zmanjšujejo število svojih poslov, ali pa celo zahajajo v mesto po dražji kredit. Da se našim kmetom pomaga, je nujno potrebno, da imajo naše posojilnice pri svoji Zvezi kredit na daljše obroke in da se ves razpoložljivi denar izteka v naše zavode, kjer je nedvomljivo bolj varno naložen kot v bankah.

Druga zadeva, ki reže našem kmečkemu ljudstvu tako v živo, so ogromni davki. Pred vojno nismo imeli toliko vrst davkov; sedaj pa, ko dohodki v primeri s stroški daleč zaostajajo, pa pride cela kopa novih davkov. Tedaj nismo plačevali ne posejskega davka, ne davka od blagovnega prometa in večina naših srednjih kmetov tudi ne dohodninskega davka. To je drugi vzrok velikega nezadovoljstva na kmetih. Vsak trgovec, vsak rokodellec, vsak delavec je zavaljo višjih davkov zvišal cene za svoje blago ali delo, edino kmet ni mogel zvišati cene svojim izdelkom.

Šele, ko se je začelo resno govoriti o davčnih štrajkih so vladne stranke začele resno premišljevat, kako bi davčni vijak nekoliko ublažile. Iz tega se je rodil dogovor o dohodninskem davku za leto 1925. Z njim dobimo vpoved, kako se je dohodninski davek določeval.

O tem predmetu pa bomo v eni prihodnjih številkih obširno poročali, ter svetujemo, da si v lastnem interesu shranujete navodila. Pravi pa, da se s tem dogovorom zniža dohodninski davek za približno 12%. Bolj važen pa je raditega, ker je nam omogočeno, davčni oblasti gledati na prste.

Najbolj se nam zdi krivičen davek na blagovni promet, ki se pri kmetijah določi tako, da se čisti donos vse zemlje razun gozda pomnoži s 2016 v kronah, krivičen zato, ker mora kmet od ene in iste zemlje plačevati zemljiški, poselski, dohodninski in blagovnoprometni davek.

Tretja zadeva, ki se tiče tudi kmeta, je delna poprava krivice, da je toliko ljudi, ki so

si kaj prihranili, vsled padca našega denarja prišlo ob vse prihranke. Kakor je pravično, da država popravj kar je zagrešila s svojim denarjem, tako je krivično da bi to popravo plačalo edino kmečko ljudstvo. Mestni poslanci namreč pravijo, da so kmetje poplačali baš radi padca svoje dolgove, da so torej imeli največji dobiček. Mi pa mislimo, da je država s svojimi visokimi davki že itak kmetom vse pobrala, da še več, da se kmetje ob vsej svoji skromnosti nanovo zadolžujejo.

Govornik se je nato dotaknil kmečkega programa soc. demokratov. K. S. S. priznava osebno lastnino kot najboljšo varhinjo slovenske narodnosti in vernosti. Da se produkcija kmečkih pridelkov zviša, je K. S. S. za agrarno reformo, za znižanje davkov in carino, ki varuje kmečke koristi. Glede poslov in delavcev pa vedno zastopamo stališče, da se jim na kmetih omogoči ustanovitev lastnih družin, kar pa je le mogoče, ako vlada med kmetom in poslom lepo domače razmerje.

Vse kaže, da dobimo kmečko zbornico in da se s tem tudi zahteva našega programa uresniči, ki pravi: Kakor imajo obrtniki in delavci svoje stanovske zbornice, tako naj kmet in kmečki delavec dobita svojo kmečko zbornico. Trdno upamo, da bo mogla bolj uspešno zastopati kmečke koristi kakor sedanji kulturni svet. Sestavljena bo iz 24 članov, 12 od teh bo posestnikov, 12 pa od poslov. Voliti bodo smeli v prvi skupini kmetje, njih žene, najemniki, vsi užitkarji, kmečke posojilnice in vsi za kmetijstvo zaslužni možje in vrtnarji. V skupini poslov bodo imeli volilno pravico posli, lesni delavci, člani kmečkih družin, učitelji kmetijskih šol, poslovođe velikih kmečkih obratov. Voljen more biti vsak državljan, ki je izpolnil 30. leto.

Dobili bomo po tem predlogu, ki se je stavil v deželnem zboru, eno volitev več in naša častna naloga bo, da se vsi naši ljudje tudi teh volitev udeležijo.

Razvila se je nato vsestranska debata, ki je razčistila mnenja posameznih. Stari odbor

PODLISTEK

Reberški Ožbej:

Zadnji vitez Reberčan.

Zgodovinska povest.

(Nadaljevanje.)

Temni oblaki so drveli vedno bliže, že so zavili Mnihovec in Obir v gosto meglo. Naenkrat se je dvignil vihar; veje so pokale, drevesa so padale med hruščem polomljena na tla. Vmes pa je bliskalo in grmelo, da so se tresle skale.

Nikolaj je bil v svoji sobi, imel je zopet enkrat prav čemeran dan. Na lovu ni imel sreče, ves zmučen je prišel domu. Nič mu ni bilo prav. Juta se je podala iz samega strahu v svojo celico in se zaklenila.

Nikolaj je sedel pri mizi in hlastno pil iz velikega vrča, da uduši neprijetne misli, ki so ga mučile. Že je bil ves rudeč v obrazu. Silna nevihta je prijala njegovemu duševnemu razpoloženju. Temno je bilo v njegovem srcu, črne misli so se mu porajale v razgreti glavi. Zgubil je vero v Boga, zgubil vsak blagi čut.

Blisk za bliskom je razsvetljeval hrib in dol. Streha grada je pokala in skozi okna je udarjal veter, da je ugasnil luč.

„Zlodej, pa ti razsvetluj,“ zakriči vitez Nikolaj, „na Boga tako ne verujem več, pomagaj vrag, če imaš moči. In udaril je z mečem po mizi, da je odskočil prazni vrč in se razbil na tleh v drobne kosce.“

V tem trenutku se zabliska, blisku sledi silen grom. Zdi se vitezu, kakor bi bučalo po zemlji, vedno hujše, vedno bolj potresujoče.

„Ha zlodej, ali si na delu,“ rohni vitez pijan, „le pokaži, kaj znaš.“

Zemlja se strese, duri se odprejo same od sebe, tla se začno majati, sedaj pade nekaj ometa raz steno. Še en sunek. Celo poslopje se strese, soba se giba sem in tja, vitez ne more več mirno stati. Zdajci se odruši del stene; z močnim roptom se zavali kamenje na dvorišče, trami pokajo, naenkrat se vdere strop.

Vitez Nikolaj skoči na pol omamljen k steni. „Ha, vrag črni, ni me strah, le dalje!“ rohni besno. Oči se mu izbulijo, gleda tja v kot in zdi se mu, da se dviga črna pošast, ki stega roke po njem.

Spet silen sunek. Med nepopisnim hruščem se poderejo vse stene dvorane s streho vred, tla se vitezu zgublajo pod nogami.

„Ha, zlodej, kam me vlečeš, ali hočeš z menoj v klet, ha-ha, napolnjeno z vinom? He, stoj vrag, počakaj še malo.“

A Nikolaju zastane sapa, med velikim gromom se sesuje celi grad in pokoplje v kamenju in prahu viteza Nikolaja.

Z njim je bila pokopana tudi Juta, ki je bila vsa obupana v svoji celici, a se ni mogla več rešiti. „Manica, Manfred, vidva se maščujeta nad nami,“ vzkliknila je še. Udri se je težek strop in pokril nesrečno Juto.

Minula je strašna nevihta, minul grozen potres, ki je porušil tisto noč več vasi in gradov na Koroškem.

Ko je priplavalo drugo jutro solnce nad hribom Sv. Heme na jasno nebo, so Galičani z začudenjem gledali na kup kamenja, ki je ostal od nekdanjega grada Bilštanj.

To je božja kazen, rekli so ljudje še vsi preplašeni od strašnega potresa v pretekli noči, dosti hudobij je izvršil Nikolaj. Koliko ljudi je po nedolžnem zaprl v grad, koliko trgovcev oropal premoženja, še svojo hčer je hotel dati roparju v zakon, revico, tirjal jo je v smrt, mera hudobij je bila dopolnjena.

Narodna govornica ve še danes povedati, da se prikažejo na tem kupu kamenja ob svetih časih na večer trije z zlatom in srebrom na-

voljni. Sicer je to igro uprizorilo društvo že l. 1920, a tokrat je bila polovica vlog nanovo zasedenih. Osebi v vlogi Jurjevke in Jurjevca sta bili kakor vedno tudi sedaj na mestu, obe imata igralski talent. Na mestu sta bili tudi Rakovčevka in Mihčevka, četudi je zadnja bila šele prvič na deskah. Pred igro smo poslušali lep solospjev „Župan“, ki je vzbudil mnogo smeha. Nastopil pa je tudi oživiljeni tamburaški zbor z narodnimi pesmami in drugimi okroglimi in poskočnimi. Naj bi se pridno vadili naprej! Društvu smo za zabavni popoldan prav hvaležni, le vreme bi ne smelo nagajati.

Dobri vas. Tukajšnje izobraževalno društvo praznuje letos 20letnico svojega obstanka. V ta namen je priredilo na binkoštno nedeljo popoldne v društvenem domu slovesnost. Na sporedu sta bili dve deklamaciji, en govor o izobrazbi mladine, igra „Turški križ“ in petje domačega mešanega pevskega zbora. Igra je zelo dobro uspela. Igralci so svoje vloge izvrstno rešili, posebno ako se pomisli, da so nekateri šele prvič nastopili. Čestitamo! Udeležba je bila dobra, obširna dvorana je bila polna. — Nadalje se mora še naknadno poročati, da je bila ta prireditev že peta letos, oz. od onega časa, odkar je dom zopet odprt. Prvič so naša brihtna dekleta na pustno nedeljo predstavljale „Izgubljeni raj“, potem so nam igralci iz Globasnice dve nedelji zaporedoma uprizorili „Miklovo Zalo“. Zanimanje in navdušenje je bilo velikansko in dvorana obkraj nabito polna. Igrali pa so tudi res izborni. Hvala jim za trud. — Dne 25. III. (na Marijin praznik) pa smo priredili „Materinski dan“. Govorili so čg. posl. Poljanec dvakrat dopoldne in popoldne v cerkvi in zatem v Domu. Mladini pa kliče: Izobrazuj se potom poštečnih prireditev kot iger petja predavanj in čitanja dobrih krščanskih časopisov in knjig, le tako nas čaka boljša bodočnost.

GOSPODARSKI VESTNIK

Tržne cene. Velikovec, 26. V. Konji od 400 Š dalje. Živina: biki 1,20—1,30, pitani voli 1,20—1,30, vprežni voli 1,10—1,20, junci 1,— do 1,10, krave 0,80—1,10, telice 1—1,20 teleta 1,60 do 1,80, pitane svinje 2,60—2,80, plemenski prašiči 2,80—3,—, ovce 0,60—0,90, koze 0,40 do 0,50 Š kg žive teže. Jajce 12—14 g. Sirovo maslo kg 4,40—5,20 Š, kokoši 3,50—4 Š; pšenica 41—42, rž 26—27, oves 27—28, fižol 31 do 35, krompir 10—11 g za kg; apno 60 g kg. Živine je bilo mnogo in trgovina dobra. — Celovec 27. V. Živina: voli 1,20—1,35, plemenske krave 1,10—1,30, pitane krave 0,80—0,90, pitani prašiči 2,50—2,90, plemenski 2,80—3,20 Š za kg žive teže. Prigon izredno slab. — Žito: pšenica 42 g, rž 32, ječmen 34, oves 32, ajda 40, koruza 26 g za kg; deteljno seme kg 4 Š, sladko seno q 12 Š, kisle 9 Š, slama 7 Š. Živila: proso 36, kaša 64, grah 48, leča 48, zelen fižol 40, krompir 18, zelje 60 g, goveja mast 8 Š, sirovo maslo 6,20 Š, prekajena slanina 4,20 Š, svinjska mast 3,40 Š za kg; jajce 15 g, smetana liter 4 Š, mleko 44 g.

Borza. Dunaj, 31. V. Dinar 0,12, nemška marka 1,67, ogrska krona 0,98, dolar 7,08, franc. frank 0,23, lira 0,26, švic. frank 1,36, češka krona 0,20 šilingov.

Curih, 31. V. Berlin 122,90, New York 516,25, Pariz 16,75, Italija 19,50, Belgija 16,—, Praga 15,30, Beograd 9,12, Dunaj 72,95.

Za tiskovni sklad so darovali: Nabrano pri poslovnici g. Nagelna v Št. Ilju 19. maja 12 Š; Janez Butej, Lečne, 3 Š; neimenovan 1 Š; Anton Smeričnik, Borovlje, mesto venca na grob gdč. M. Tomelič, 5 Š; Melviče: Franc Mikula 2 Š, Ivanka Pristovnik 1 Š, Josef Fella-

SLOVENC!

Pomnite, da smo bili mi prvi na Koroškem

cher 1 Š, Franc Popatnik 1 Š, Luka Jank, 1 Š, Vinko Zankl 1 Š, Josef Zankl 50 g, neimenovan 1 Š, neimenovan 1 Š. Brdo: Martin Petrič 1 Š, neimenovan 2 Š, Janez Petrič 1 Š 50 g, Marija Jobst 1 Š; Anton Warmut, Limarče, 5 Š; neimenovana, Moste, 1 Š; Vinko Rauter, Mele, 1 Š; Janez Šerman, Dole, 1 Š; Urh Zwick, Velika vas, 50 g. Darovalcem najlepša hvala.

VABILO

na

redni občni zbor

Zveze koroških zadrug r. z. z n. z., ki se vrši v **četrtak, dne 10. junija 1926 ob 13. uri v uradnih prostorih v Celovcu, Vetrinjsko obmestje 26.**

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odbrenje računskega zaključka za l. 1925.
4. Sprememba pravil; zvišanje deležev.
5. Slučajnosti.

Celovec, dne 27. maja 1926.

Ivan Vospernik, l. r.,
načelnik.

VABILO

na

redni letni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Sinči vasi r. z. z n. z. s sedežem v Dobrli vasi, ki se vrši v **nedeljo, dne 13. junija 1926 ob 2. uri popoldne v posojilničnih prostorih v Dobrli vasi s sledečim dnevnim redom:**

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odbritev računskega zaključka za l. 1925.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Prememba pravil.
5. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti se vrši pol ure pozneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu zastopanih združnikov.

Vabi NAČELSTVO.

VABILO

na

redni letni občni zbor

„Slovenskega šolskega društva“, ki se vrši v **četrtak, dne 10. junija t. l. ob 10. uri dop. v društvenih prostorih v Celovcu, Vetrinjsko obmestje šte. 26.**

DNEVNI RED: 1. Poročilo načelstva.
2. Volitev novega odbora.
3. Slučajnosti.

K veliki udeležbi vabi ODBOR.

Vabilo.

Izobraževalno društvo „Kot“ v Št. Jakobu v Rožu uprizori

dne 6., 13. in 20. junija t. l. narodno igro

Miklova Zala

Sodeluje tamburaški zbor.

Začetek ob 3. uri popoldne.

Šolarjem brez spremstva vstop ni dovoljen.

Vse prisrčno vabi ODBOR.

Hiša na prodaj!

Prav poceni se proda hiša v Hmelšah, občina Šmarjeta. Obsega 2 orala polja, 6 oralov travnikov in 9 oralov gozda.

Več pove: **Josip Rascher pd. Tonč v Goričah**, občina Medgorje, pošta Grabštanj.

KOSE
KAMNE
VODIRJE
KOSIRJE

po najnižji ceni in v veliki izbiri nudi Južnokoroška gospod. zadruga v Sinči vasi.

VABILO

na

redni letni občni zbor

Južnokoroške gospodarske zadruge v Sinči vasi r. z. z. o. z., se vrši dne **10. junija 1926 ob pol 11. uri dopoldne v Celovcu, Viktringer Ring 26.**

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odbritev računskega zaključka za leto 1925.
4. Razdelitev čistega dobička; obrestovanje deležev.
5. Volitev nadzorstva.
6. Volitev razsodišča.
7. Slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti se vrši pol ure pozneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih ali zastopanih združnikov.

Načelstvo.

VABILO

na igro

LEPA VIDA

drama v petih dejanjih, ki jo uprizori Izo-braževalno društvo v Globasnici dne **20. junija ob 3. uri popoldne pri Šoštarju.** — Vabljeni vsi prijatelji vseh poštenih prireditev.

ODBOR.

VABILO

na

XXXVII. REDNI OBČNI ZBOR

Hranilnice in posojilnice v Glinjah reg. z. z n. z. ki se vrši v **nedeljo, dne 13. junija 1926 ob 11. uri dopoldne pri Cinglcu na Trati.**

DNEVNI RED:

1. Poročilo in odbritev letnega računa.
2. Sklepanje radi zlate bilance.
3. Volitev odbora in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi ODBOR.

Inserirajte v Koroškem Slovencu!